

દાખલ થયા તા.:—	૧૭/૦૨/૨૦૨૫		
રજી. લીધા તા.:—	૧૭/૦૨/૨૦૨૫		
ફેસલ થયા તા.:—	૨૩/૦૭/૨૦૨૬		
સમયગાળો:—	વર્ષ	માસ	દિવસ

સુરેન્દ્રનગરના મહે. બીજા એડી. ચીફ જ્યુડીશ્યલ મેજિસ્ટ્રેટ
(કે.એમ.આહીર) સાહેબની અદાલતમાં, મુ. સુરેન્દ્રનગર.

ફોજદારી કેસ નંબર : ૬૬૫/૨૦૨૫
આંક ::—

લકુમ લલીતભાઈ ચમનભાઈ
રહે.મુ.પૃથુગઢ, તા.ધાંગધા,
જી.સુરેન્દ્રનગર.

..... ફરીયાદી.

વિરુદ્ધ

મનુભાઈ નાગરભાઈ જાદવ
રહે.નરશીપરા, સ્વામીનારાયણ મંદિર સામે,
ધાંગધા, તા.ધાંગધા,
જી.સુરેન્દ્રનગર.

..... આરોપી.

બાબત ::— ધી નેગોશ્યેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮
મુજબની ફરીયાદ.

વકીલશ્રીઓ ::—

ફરીયાદી તરફે વિધવાન વકીલ શ્રી ડી.આર. ઝાલા
આરોપી તરફે વિધવાન વકીલ શ્રી પી.એફ. લકુમ

-// ચુકાદો //-

(૧) ફરીયાદ પક્ષના કેસની હકીકત ટુકમાં એવી છે કે,

૧.૧) ફરીયાદી ફરીયાદમાં જણાવેલ સરનામે રહે છે અને વેપાર કરે છે તેમજ આરોપી ફરીયાદમાં જણાવેલ સરનામે રહે છે અને આરોપી વેપાર ધંધો અને ખેતી કરે છે. આરોપી અને ફરીયાદી બન્ને એક જ જ્ઞાતિના હોય ફરીયાદી અને આરોપી વચ્ચે સબંધો હોય આરોપી ફરીયાદીને અવાર નવાર મળતા હોય જેથી આરોપી સાથે સારા વિશ્વાસજન્ય સબંધો બંધાયેલ.

૧.૨) આમ ફરીયાદી અને આરોપી વચ્ચે સારા સબંધ હોય અને આરોપીને તેમના અંગત તેમજ ખેતીના કામે પૈસાની જરૂર હોય આરોપીએ ફરીયાદીને વાત કરતા ફરીયાદી અને આરોપી બન્નેના સારા સબંધ હોય જેના દાવે આ રકમ રૂ.૩,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ત્રણ લાખ પચાસ હજાર પુરા હાથ ઉછીના આપવા તૈયાર બતાવેલ.

૧.૩) આમ ફરીયાદી અને આરોપી વચ્ચે સબંધ હોય ફરીયાદીએ આરોપીને તેમના કહ્યા મુજબ રૂ. ૩,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ત્રણ લાખ પચાસ હજાર પુરા આરોપીને જ્યારે જરૂર પડી ત્યારે કટકે કટકે રૂ. ૩,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ત્રણ લાખ પચાસ હજાર પુરા થોડા સમયમાં પરત આપવા જણાવેલ.

૧.૪) આમ આરોપીએ આ રકમ ફરીયાદીને પરત ન આપતા આરોપી પાસે અવાર નવાર લેણી રકમની માંગણી કરતા આરોપીએ ફરીયાદીની લેણી રકમ ચુકવવામાં નિષ્ફળ ગયેલા જે લેણી રકમના બદલામાં આરોપીએ રૂ. ૩,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ત્રણ લાખ

પચાસ હજાર પુરાનો તા.૨૧/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજનો તેમના બેન્ક ખાતુ ધી ગુજરાત કો-ઓપરેટીવ બેન્ક લી. હળવદ શાખાનો એકાઉન્ટ નં. ૧૦૮૦૦૨૨૪૫૪૭૬ જેનો ચેક નં.૦૦૦૦૦૫ વાળો ત્યારે રૂ.૩,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ત્રણ લાખ પચાસ હજાર પુરાનો આરોપીએ સહી કરી ચેકની વિગતો ભરી ભરાવી ચેક લાવેલ તે આપેલ અને તે વખતે ખાત્રી આપેલ અને કહેલ કે સદરહુ ચેક જમા કરાવ્યાથી તમારી લેણી રકમ અચુક પરત મળી જશે તેવો પાકકો વિશ્વાસ અને ભરોસો આપી ખાત્રી અને વચન આપેલ.

૧.૫) આમ ફરીયાદીએ આરોપીના કહેલ કથન ઉપર વિશ્વાસ રાખી હાથઉછીની લેણી રકમ ત્યારે રૂ.૩,૫૦,૦૦૦/- અંકે રૂપિયા ત્રણ લાખ પચાસ હજાર પુરા પરત વસુલવાના હેતુસર આરોપીએ આપેલ ચેક ફરીયાદીએ તેઓના **AXIS BANK LTD** સુરેન્દ્રનગર શાખાના ખાતામાં તા.૨૩/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજ વટાવવા નાખતા તા.૨૪/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજ ચેક રીટર્ન મેમોમાં જણાવેલ કારણ **DRAWERS SIGNATURE DIFFER** ના કારણસર પરત થયેલ છે. અને આરોપી ફરીયાદીને જાણી જોઈને આ પ્રકારનો ચેક આપી ચેક આપતા સમયે આપેલ વિશ્વાસ અને ભરોસાનો ભંગ કરેલ છે.

૧.૬) આમ આરોપીએ આપેલ ઉપર જણાવેલ ચેકની લેણી રકમ ફરીયાદીને ન મળતા આરોપીએ જાણી જોઈને ફરીયાદીની વ્યવસ્થીત ઢબે છેતરપીંડી અને વિશ્વાસઘાત કરેલ હોય તેમજ નેગોશીએબલ ઈનસ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ નો ગુન્હો કરેલ હોય કાયદાકીય પ્રક્રિયાના ભાગ રૂપે આરોપીને તેમના કાયમી રહેણાકના સરનામે ગત તા.૦૩/૦૧/૨૦૨૫ ના રોજ ફરીયાદીએ તેઓના વકીલ મારફત વિગત વાર નોટીસ રજુ. એડીથી આપેલ.

૧.૭) આરોપીને મોકલાવેલ રજી. એડી. નોટીસ આરોપીને તેમના સરનામે મોકલતા નોટીસ તા.૦૪/૦૧/૨૦૨૫ ના રોજ બજી ગયેલ છે. આરોપીએ ફરીયાદી સાથે કોઈ સમાધાનની વાતચીત કરેલ નથી કે ફરીયાદીને ફરીયાદ મુજબની ચેકની લેણી નિકળતી રકમ ચુકવેલ નથી. જેથી નોટીસના દિવસ પંદરની મુદત વીતતા હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે. આમ આરોપીને નોટીસ બજી ગયેલ હોવા છતાં ચેકની રકમ તેણે ન ચુકવતા ફરીયાદનું કારણ ઉપસ્થિત થયેલ છે.

૧.૮) સબબ ફરીયાદીએ અરજ કરેલ છે કે, આ કામના આરોપીએ ફરીયાદી પાસેથી લીધેલ હાથઉછીની રકમ પરત ચુકવવાના હેતુસર આપેલ ચેક પરત થયેલ હોય અને કાયદા મુજબ નોટીસ આપવા છતાં મુદત વીતવા છતાં ફરીયાદ મુજબના ચેકની રકમ નહીં ચુકવીને આ કામનાં આરોપીએ નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૨ મુજબનો શિક્ષાને પાત્ર ગુન્હો કરેલ હોય તેની સામે કાયદા મુજબ ચેકથી બેવડી રકમનો દંડ કરી તેમજ બે વર્ષની સજા કરી તેમજ ચેકની રકમ વળતર તરીકે અપાવવા વિનંતી કરેલ છે.

(૨) આરોપી વિરુદ્ધ ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૨૦૪ મુજબ પ્રોસેસ કાઢતાં આરોપી કોર્ટમાં હાજર થતાં આરોપીને ફરીયાદ તથા દસ્તાવેજોની નકલો પુરી પાડવામાં આવ્યા અંગેની ખાત્રી કરવામાં આવેલ છે. આરોપીને ફરીયાદની હકીકત વાંચી- સંભળાવતા આરોપીએ ગુનાનો ઇન્કાર કરતાં આંક-૮ થી આરોપીનું નિવેદન લેવામાં આવેલ છે અને ત્યારબાદ નિવેદન લેતા

આરોપીએ ગુનાનો ઇન્કાર કરેલ હોય ફરીયાદ પક્ષનો કેસ આગળ ચલાવવામાં આવેલ છે.

(૩) ફરીયાદ પક્ષે આ કામે નીચે મુજબ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજુ કરવામાં આવેલ છે.

(અ).

–:: મૌખિક પુરાવા ::–

ક્રમ	વિગત	આંક
૧	ફરીયાદી- લકુમ લલીતભાઈ ચમનભાઈનું સરતપાસનું સોગંદનામું.	૦૪

(બ).

–:: દસ્તાવેજી પુરાવા ::–

ક્રમ	વિગત	આંક
૧	તહોમતદારે આપેલ અસલ ચેક	૧૦
૨	ચેક રીટર્ન મેમો અસલ	૧૧
૩	તહોમતદારને આપેલ રજી.એડી. નોટીસની ઓ.સી. નકલ	૧૨
૪	તહોમતદારને નોટીસ રજી.એડી. કર્યાની પહોંચ અસલ	૧૩
૫	પોસ્ટખાતાના ટ્રેક કન્સાઈન્મેન્ટ રીપોર્ટની કોમ્પ્યુ. નકલ	૧૪

વધુમાં, ફરીયાદપક્ષે આંક-૧૬ થી ફરીયાદપક્ષે આરોપીનો ઉલટ તપાસનો હક બંધ કરવા અરજ કરેલ. જે અરજી હેઠળ ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવાનો આરોપીનો હક બંધ કરવામાં

આવેલ છે. આ સીવાય ફરીયાદપક્ષે વિશેષ પુરાવો રજુ રાખવો ન હોય આંક-૨૭ થી કલોઝીંગ પુરશીષ રજુ રાખી પુરાવો પુરો થયાનું જાહેર કરેલ છે.

ત્યારબાદ ફરીયાદપક્ષે રજુ થયેલ પુરાવા હકીકતો સબંધમાં આરોપીનું સી.આર.પી.સી.ની કલમ-૩૧૩ અન્વયે વિશેષ નિવેદન/F.S માટે રાખવામાં આવેલ હતું પરંતુ આરોપી વિશેષ નિવેદન આપવા માટે હાજર રહેલ ન હોય જેથી આરોપીનો આંક-૨૮ થી એફ.એસ./વિશેષ નિવેદન નો હક બંધ કરવામાં આવેલ છે.

ફરીયાદપક્ષ તરફે વિ.વ.શ્રી નાઓએ મૌખિક દલીલ કરી એવી રજુઆત કરવામાં આવે છે કે, આરોપીએ ગુન્હો કરેલ હોવાનું તેઓએ પુરવાર કરેલ હોય, તેથી આરોપીને મહત્તમ સજા કરવા તેમજ ચેકની રકમ વળતર અપાવવાં વિનંતી કરેલ છે. જ્યારે આરોપીપક્ષ તરફે દલીલ કરવા માટે કોઈ હાજર ન હોય, જેથી આરોપીનો દલીલનો હકક આંક-૩૦ નીચે હુકમ કરી હકક બંધ કરવામાં આવે છે.

સદર કેસના નિકાલ માટે મારી સમક્ષ નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે.

(૪) મુદ્દા:-

- ૧) શું ફરીયાદ પક્ષ નિ:શંકપણે પુરવાર કરે છે કે,
આરોપીએ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ-
૧૮૮૧ ની કલમ - ૧૩૮ તથા ૧૪૨ મુજબનો ગુનો
કરેલ છે ?

૨) શું હુકમ ?

ઉપરોક્ત મુદ્દાઓના મારા નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

૧) હકારાત્મક

૨) આખરી હુકમ મુજબ

(૫) ઉપરોક્ત નિર્ણયો માટેના મારા તારણો નીચે મુજબ છે.

-// તારણો // -

હાલના કામે તથા કેસની હકીકતો ધ્યાને લઈએ તો, આ કામના આરોપી વિરૂદ્ધ ધી નેગોશીએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગુનો કર્યાનો આક્ષેપ છે અને ફરીયાદીના કેસ મુજબ આ કામના આરોપીએ ફરીયાદીના કાયદેસરના લેણા પેટે તા.૨૧/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજનો ધી ગુજરાત સ્ટેટ કો-ઓપરેટીવ બેંક લી., હળવદ શાખાનો રૂ.૩,૫૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા ત્રણલાખ પચાસહજાર પુરા) નો ચેક નં.૦૦૦૦૦૫ વાળો આપેલો, પરંતુ સદરહું ચેક " Drawers Signature Differ " ના શેરા સાથે તા. ૨૪/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજ રીટર્ન મેમા સાથે રીટર્ન થયેલ છે. ત્યારબાદ, ફરીયાદીએ તેઓના વકીલશ્રી મારફત તા.૦૩/૦૧/૨૦૨૫ ના રોજ આરોપીને નોટીસ મોકલાવેલ. પરંતુ, ત્યારબાદ નોટીસ પીરીયડમાં આ કામના આરોપીએ નોટીસમાં જણાવેલ રકમ ચુકવી આપેલ નથી. જે અનુસંધાને ફરીયાદીએ હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે.

ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૮ વંચાણે
લઈએ તો તે નીચે મુજબ છે.

Section 138 :- Where any cheque drawn a person on account maintained by him with a banker for payment of any amount of money to another person from out of that account for the discharge, in whole, or in part, of any debt or other liability, is returned by the bank unpaid, either because of the amount of money standing to the credit of that account is insufficient to honour the cheque or that it exceeds the amount arranged to be paid from that account by an agreement made with that bank, such person shall be deemed to have committed an offence and shall, without prejudice to any other provision of this Act, be punished with imprisonment for a term which may extend to two years, or with fine which may extend to twice the amount of the cheque, or with both :

Provided that nothing contained in this section shall apply unless -

(a) The cheque has been presented to the bank within a period of six months from the date on which it is drawn or within the period of its validity, whichever is earlier;

(b) the payee of the holder in due course of the cheque as the case may be, makes a demand for the payment of the said amount of money by giving a notice in writing, to the drawer of the cheque, [within thirty days] of the receipt of information by him from the bank regarding the return of the cheque as unpaid; and

(c) the drawer of such cheque fails to make the payment of the said amount of money to the payee or as the case may be, to the holder in due course of the cheque within fifteen days of the receipt of the said notice.

Explanation - For the purposes of this section "debt or other liability " means a legally enforceable debt or other liability.

ઉપરોક્ત કલમ વંચાણે લેતા ઉપરોક્ત કલમમાં આપવામાં આવેલ શરતો ન સંતોષાય તો ઉપરોક્ત કલમ- ૧૩૮ લાગુ પાડી શકાય નહીં જેથી સૌપ્રથમ ઉપરોક્ત કલમમાં જણાવેલ શરતો સંતોષાય છે કે કેમ? તે જોવાનું રહે છે. ઉપરોક્ત કલમમાં પહેલી શરત એ છે કે, ચેક વટાવવા માટે ચેકની તારીખ થી ૬(છ) મહીના અથવા તે વૈધ્યતાના સમયગાળામાં બેંક સમક્ષ ચેક જમા કરાવવો પડે. હાલના કામે જોઈએ તો ચેક તા. ૨૧/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજનો છે. જ્યારે ચેક રીટર્ન મેમો તા. ૨૪/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજનો છે. આમ, ચેક સમયમર્યાદાની અંદર બેંક સમક્ષ રજુ કરવામાં આવેલ હોઈ, તેથી આ શરત સંતોષાય છે.

વધુમાં જોઈએ તો ઉપરોક્ત કલમ લાગુ પાડવા માટેની બીજી શરત એવી છે કે, ચેક ડીસઓનર થયાના ત્રીસ દિવસની અંદર ફરીયાદી(payee) એ ચેક જારી કરનારને લેખિતમાં નોટીસ આપવી પડે. આ સંદર્ભે જોઈએ તો હાલના કામે ચેક રીટર્ન મેમો તા. ૨૪/૧૨/૨૦૨૪ ના રોજનો છે, જ્યારે આરોપીને મોકલવામાં આવેલ નોટીસ તા. ૦૩/૦૧/૨૦૨૫ ના રોજની છે. આમ, ચેક રીટર્ન થયાના ત્રીસ દિવસની અંદર આ કામના ફરીયાદીએ નોટીસ મોકલેલ હોય તે સ્પષ્ટ થાય છે. જેથી હાલના કામે આ બીજી શરત પણ સંતોષાય છે.

વધુમાં જોઈએ તો ઉપરોક્ત કલમની ત્રીજી શરત એવી છે કે, ઉપરોક્ત નોટીસ મળ્યાના ૧૫ દિવસની અંદર ચેક જારી કરનારે ચેકની રકમ આપવામાં કસુર કરેલ હોવી જોઈએ. આ ચેક સંદર્ભે આરોપીએ પૈસા આપેલા હોય તે અંગેના કોઈ પુરાવા આ કામે રજુ કરેલ નથી. આમ, ફરીયાદીએ આપેલ નોટીસ મળી ગયાના ૧૫

દિવસમાં આ કામના આરોપીએ ચેકની રકમ ચુકવવામાં કસુર કરેલ હોય તેમ સ્પષ્ટ થાય છે. જેથી આ શરત પણ સંતોષાય છે.

વધુમાં આ કામના આરોપીને તા.૦૪/૦૧/૨૦૨૫ ના રોજ નોટીસ બજી ગયેલ છે અને ત્યારબાદના પંદર દિવસ એટલે કે તા.૧૯/૦૧/૨૦૨૫ ના રોજ પુરા થાય છે અને ત્યારબાદ તા. તા.૧૯/૦૧/૨૦૨૫ બાદથી ૩૦ (ત્રીસ) દીવસની અંદર એટલે કે તા.૧૮/૦૨/૨૦૨૫ ના રોજ સુધી ફરીયાદ દાખલ કરવી પડે. જ્યારે, હાલની ફરીયાદ તા. ૧૭/૦૨/૨૦૨૫ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવેલ હોઈ, જેથી ફરીયાદ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૪૨ મુજબ સમયમર્યાદામાં દાખલ કર્યાનું સ્પષ્ટ થાય છે.

વધુમાં, ફરીયાદપક્ષે આંક-૧૬ થી ફરીયાદપક્ષે આરોપીનો ઉલટ તપાસનો હક બંધ કરવા અરજ કરેલ. જે અરજી હેઠળ ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવાનો આરોપીનો હક બંધ કરવામાં આવેલ છે. આ સીવાય ફરીયાદપક્ષે વિશેષ પુરાવો રજુ રાખવો ન હોય આંક-૨૭ થી કલોઝીંગ પુરશીષ રજુ રાખી પુરાવો પુરો થયાનું જાહેર કરેલ છે.

ત્યારબાદ ફરીયાદપક્ષે રજુ થયેલ પુરાવા હકીકતો સબંધમાં આરોપીનું સી.આર.પી.સી.ની કલમ-૩૧૩ અન્વયે વિશેષ નિવેદન/F.S માટે રાખવામાં આવેલ હતું પરંતુ આરોપી વિશેષ નિવેદન આપવા માટે હાજર રહેલ ન હોય જેથી આરોપીનો આંક-૨૮ થી એફ.એસ./વિશેષ નિવેદન નો હક બંધ કરવામાં આવેલ છે.

ફરીયાદપક્ષ તરફે વિ.વ.શ્રી નાઓએ મૌખિક દલીલ કરી એવી રજુઆત કરવામાં આવે છે કે, આરોપીએ ગુન્હો કરેલ હોવાનું તેઓએ પુરવાર કરેલ હોય, તેથી આરોપીને મહત્તમ સજા કરવા તેમજ ચેકની રકમ વળતર અપાવવાં વિનંતી કરેલ છે. જ્યારે આરોપીપક્ષ તરફે દલીલ કરવા માટે કોઈ હાજર ન હોય, જેથી આરોપીનો દલીલનો હકક આંક-૩૦ નીચે હુકમ કરી હકક બંધ કરવામાં આવે છે.

આમ, કાયદાકીય જોગવાઈ ધ્યાને લઈએ તો ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૯ નીચે મુજબ છે.

Section 139 . Presumption in favour of holder - It shall be presumed, unless the holder of a cheque received by the cheque, of the nature referred to in Section 138 for the discharge, in whose or in part, or any debt or other liability.

ઉપરોક્ત ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૩૯ સાથે ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ- ૧૧૮ વંચાણે લઈએ તો તે નીચે મુજબ છે.

Section 118. Presumptio as to Negotiable

Instruments - Until the contrary is proved, the following presumptions shall be mad :

- (a) **of consideration** : that every negotiable instrument was made or drawn for consideraton, and that every such instrument when it has been accepted, endorsed, negotiated or transferred, was accepted in, endorsed, negotiated or transferred for consideration,

(b) **as to date** : that every negotiable instrument bearing a date was made or drawn on such date;

(c) **As to time of acceptance** : that every accepted bill of exchange was accepted within a reasonable time after its date and before its maturity;

(d) **as to time of transfer** : that every transfer of negotiable instrument was made before its maturity;

(e) **as to order of endorsement** : that the indorsements appearing upon a negotiable instrument were made in the order in which they appear thereon;

(f) **as to stamp** : that a lost promissory note, bill of exchange or cheque was duly stamped;

(g) **that holder is a holder in due course** : that the holder of a negotiable instrument is a holder in due course;

Provided that, where the instrument has been obtained from its lawful owner, or from any person in lawful custody thereof, by means of an offence or fraud, or has been obtained from the maker or acceptor thereof by means of an offence or fraud or for unlawful consideration, the burden of proving that the holder is a holder of negotiable instrument lies upon him.

ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળના અનુમાન અને અનુમાનના ખંડનના સિદ્ધાંત ધ્યાને લેતા હાલના કામે પણ ફરીયાદવાળા એક ઉપરની સહી આરોપીની હોવાનું પુરવાર થતું હોઈ ત્યારે નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના રંગપ્પા વિરૂદ્ધ ધી મોહનલાલના કિસ્સામાં પ્રસ્થાપિત કરેલ સિદ્ધાંતો કે જે AIR 2010 Supreme Court Page No. 1898 ઉપર પ્રસિદ્ધ થયેલ છે. તે મુજબ કાયદાકીય અનુમાન કરવાનું રહે છે અને તેથી આરોપીએ એવા અનુમાનનું ખંડન કરવું પડે.

આમ, આ કામે ફરીયાદ વાળો ચેક આરોપીના બેંક એકાઉન્ટથી સંબંધીત છે તથા તેમાં આરોપીની સહી છે તથા હાલ તે ફરીયાદીના કબજામાં છે તે હકીકત ધ્યાને લેતા, ઉપરોક્ત ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૧૮ તથા ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૯ મુજબનું અનુમાન ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવાનું રહે છે અને આરોપીએ તે અનુમાનનું ખંડન (Rebutt) કરવું પડે.

જ્યારે હાલના કામે આરોપીએ ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવાના સમયે તથા ત્યારબાદ અત્રેની કોર્ટ સમક્ષ ગેરહાજર રહેલ હોય, તેમ કરી આરોપીએ તે અનુમાન નું ખંડન (Rebutt) કરેલ નથી.

વધુમાં, જોઈએ તો આરોપીની ગેરહાજરીમાં ફરીયાદીનો પુરાવો નોંધી શકાય કે કેમ? તે અંગે જોઈએ તો નામ.ગુજરાત હાઈકોર્ટે **Manoj Vasudev Sompura V/S State of Gujarat , 2023(0) AIJEL-HC 247313** ના ચુકાદા ઉપર પ્રસીધ્ધ થયેલ છે, જે ચુકાદાનાં પેરા નં.૧૧ અને ૧૨ માં નીચે મુજબના શબ્દમાં સિધ્ધાંત પ્રસ્થાપીત કરેલ છે.

Para no.11

Before the trial Court, sufficient opportunities were granted to the petitioner to conduct the cross-examination of the complainant. However, it appears that the petitioner had not availed of any of the opportunities provided by the trial

Court to conduct cross-examination of the complainant. The trial Court had even imposed costs upon the petitioner for getting his right to conduct cross-examination of the complainant re-opened but, even thereafter, the petitioner had not availed of the opportunity to cross-examine the complainant for reasons best known to him. Further, the petitioner had not produced any evidence in his defence nor had submitted any oral / written arguments or had examined any witness in his defence.

Para no.12.

From the above set of facts, it appears that the decision to not remain present on the next date after getting his Further Statement u/s. 313 of Cr.P.C. recorded on the earlier date and to not conduct cross-examination of the complainant in spite of being afforded with sufficient opportunities, was a deliberate or voluntary decision taken by the petitioner. In the interregnum, there is nothing to suggest that the petitioner or his advocate had led any application requesting the trial Court to grant him an opportunity to record his Further Statement u/s. 313 of Cr.P.C. or to conduct cross-examination of the complainant. The petitioner went into oblivion after the date when his Further Statement u/s. 313 of Cr.P.C. came to be recorded but before it could be exhibited. Therefore, the trial Court was left with no other option but to conduct the trial in the absence of the petitioner, who had deliberately or voluntarily chosen to evade the trial proceedings. Under these circumstances, there was no reason for the trial Court to issue any warrant against the petitioner, as contended by learned advocate for the petitioner. Moreover, the petitioner had not produced any evidence in his defence or had made any submissions either oral or in writing.

આમ, ઉપરોક્ત ચુકાદામાંનો સિધ્ધાંત ધ્યાને લેતાં આરોપીને જ્યારે ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવા માટે Opportunity આપવામાં આવેલ હોય, તેમ છતાં આરોપીએ તે Opportunity નો ઉપયોગ કર્યા વગર ગેરહાજર રહેલ હોય અને ફરીયાદીની ઉલટતપાસ લીધેલ ન હોય, તેવા કિસ્સામાં કોર્ટને આરોપીની ગેરહાજરીમાં પુરાવો નોંધવો તથા trial proceedings કરવી તે યોગ્ય અને વ્યાજબી કહેવાય તે અંગેના સિધ્ધાંત ઉપરોક્ત ચુકાદામાં પ્રસ્થાપીત કરવામાં આવેલ છે.

આમ, ઉપરોક્ત ચુકાદામાંનો સિધ્ધાંત ધ્યાને લેતા હાલના કેસમાં આરોપીની ગેરહાજરીમાં પુરાવો નોંધવો તેમજ trial proceedings કરવી તે યોગ્ય જણાય આવે છે.

વધુમાં, આરોપી હુકમના સમયે અત્રેની કોર્ટમાં હાજર રહેલ ન હોય આ સંજોગોમાં નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટનો ચુકાદો ૨૦૧૭(૩) ૧૪૬ શરદ જેઠાલાલ સાવલા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાતના ચુકાદામાં નામ. ગુજરાત હાઈકોર્ટ ઠરાવ્યા મુજબ આરોપીની ગેરહાજરીમાં પણ જજમેન્ટ આપી શકાય. હાથ પરના કેસમાં આરોપી હાજર રહેલ નથી. જેથી આરોપીની ગેરહાજરીમાં જજમેન્ટ જાહેર કરેલ છે. આ સંદર્ભેની રજુઆત પણ ધી નેગોશીયેબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૧૮ તથા ૧૩૯ ને ખંડીત કરવા પુરતી નથી.

આમ, ઉપરોક્ત ચુકાદામાંના સિધ્ધાંતો તથા કેસની તમામ હકીકતો, સંજોગો તથા કાયદાકીય જોગવાઈ ધ્યાને લેતા મુદ્દા નં.

૧ નો જવાબ હકારમાં આપુ છું અને મુદ્દા નં. ૨ અન્વયે નીચે મુજબનો આખરી હુકમ ફરમાવું છું.

-// આખરી હુકમ //-

- (૧) હાલના કામે આરોપી- મનુભાઈ નાગરભાઈ જાદવ નાંઓને ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ- ૨૫૫(૨) અન્વયે ધી નેગોશીયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ અન્વયેના ગુનામાં તકસીરવાન ઠરાવવામાં આવેલ હોય આરોપીને એક વર્ષની સાદી કેદની સજા કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૨) આરોપીએ સી.આર.પી.સી.કલમ ૩૫૭ (૩) અન્વયે રૂ.૩,૫૦,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા ત્રણલાખ પચાસહજાર પુરા)નું વળતર ફરીયાદીને આ હુકમની તારીખથી દિન- ૬૦માં ચુકવી આપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે અને જો આરોપી સદર વળતરની રકમ ચુકવવામાં કસુર કરે તો આરોપીએ વધુ ત્રણ માસની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- (૩) નામ.સુપ્રીમ કોર્ટના Rajesh Ponadda Vs. Satyanarayan Srirangam, Reported in 2019(1) ACJ (sc) 478 ના ચુકાદામાનો સિધ્ધાંત ધ્યાને રાખી આરોપી ચુકાદાના સમયે હાજર રહેલ ન હોય તેથી આ ચુકાદાની વિનામુલ્યે નકલ મેળવવાનો હકક રદ કરવામાં આવે છે.

(જ) આ કામના આરોપી આજરોજ ચુકાદાના દિવસે હાજર ન હોય તેમજ મુકિત અરજી રજુ ન હોય આરોપી વિરૂધ્ધ આ સજા અમલ સંબંધેનું બીન જામીનલાયક વોરંટ ઈસ્યુ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

આ હુકમ આજરોજ ખુદી અદાલતમાં વાંચી, સંભળાવી મારી સહી કરી જાહેર કર્યો.

સ્થળ : સુરેન્દ્રનગર.

તારીખ : ૨૩/૦૭/૨૦૨૬.

(કાર્તિક મનુભાઈ આહીર)

બીજા એડીશ્નલ ચીફ જ્યુડીશ્યલ મેજિસ્ટ્રેટ,
સુરેન્દ્રનગર.

કોડ નંબર - જીજે ૦૧૪૯૦